

Fimmtudagurinn 2. desember 1999 kl. 12:00

134. fundur samkeppnisráðs

Ákvörðun nr. 34/1999

Kvörtun Góðs fólks yfir auglýsingu Happdrættis DAS
„10 manns fá milljón á morgun“

I.

Erindið

Með bréfi til Samkeppnisstofnunar, dags. 25. maí 1999, kvartar auglýsingastofan Gott fólk yfir auglýsingu Happdrættis DAS sem birtist í Morgunblaðinu, þann 13. maí 1999, með fyrirsögninni „10 manns fá milljón á morgun“. Í erindinu segir m.a.:

„Í þessari fullyrðingu felst að öruggt sé að 10 manns fái 1 millj. kr. vinning en slíkt er auðvitað blekking þar sem ekki er einvörðungu dregið úr seldum miðum. Útdregin vinningsnúmer geta því einnig fallið á óselda miða (í þeim tilvikum er ekki um eiginlegan vinning að ræða). Miðað við framkvæmd útdráttarins er á engan hátt öruggt að 10 manns hljóti vinning heldur er fjöldi vinningshafa háður tilviljun. Hér er því um að ræða brot á 21. gr. samkeppnislaga.

...Eina leiðin til að standa við fullyrðinguna eins og hún birtist er að draga eingöngu úr seldum miðum...

Ljóst er að Happdrætti DAS er að svara nýjum útdrætti sem Happdrætti Háskóla Íslands kynnti á þessu happdrættisári, þar sem dregnir eru út 10 einnar millj. kr. vinningar í hverjum mánuði, eingöngu úr seldum miðum og því öruggt að 10 miðaeigendur Happdrættisins fá slíkan vinning. Happdrætti Háskóla Íslands hefur lagt mikið upp úr kynningu á þessum nýja útdrætti. Hér notar keppinauturinn nákvæmlega sama orðfæri til að lýsa útdrætti, sem hefur alls ekki sömu eiginleika, en gefur um leið í skyn að svo sé. Hér er um mikla viðskiptahagsmuni að ræða fyrir Happdrætti Háskóla Íslands þar sem umræddur útdráttur er stór hluti af sérstöðu þess á markaðnum.

Umrædd auglýsing Happraættis DAS er því einnig brot á 21. gr. samkeppnislaga þar sem kveðið er á um að auglýsingar skuli ekki vera ósanngjarnar gagnvart keppinautum samkeppnislaga og er þess krafist að auglýsingin verði ekki birt aftur nema með viðeigandi breytingum.“

II.

Málsmeðferð

1.

Alls sendi Gott fólk Samkeppnisstofnun fimm erindi vegna auglýsinga Happraættis DAS. Erindin voru send happraættinu til umsagnar með bréfi, dags. 26. maí 1999. Í bréfi, dags. 1. júní 1999, óskar Happraætti DAS eftir framlengingu á fresti til svara sökum umfangsmikilla erinda Góðs fólks. Jafnframt kemur fram að Happraætti DAS muni leitast við að sneiða hjá umdeilanlegum atriðum í auglýsingum þar til samkeppnisyfirvöld hafi fjallað um málið.

Samkeppnisstofnun veitti happraættinu umbeðinn frest til svara. Jafnframt var þess farið á leit að þau atriði sem Gott fólk kvartaði yfir í auglýsingum happraættisins yrðu ekki notuð í auglýsingum á meðan á málsmeðferð stæði.

2.

Með bréfi, dags. 21. júní 1999, frá lögmanni Happraættis DAS, Óttari Pálssyni hdl., er þess krafist að erindum Góðs fólks verði vísað frá samkeppnisyfirvöldum. Í bréfinu segir m.a.:

„Fyrir liggur að téðar kvartanir eru lagðar fram af hálfu auglýsingastofunnar Góðs fólks...

Í tilefni af þessu tekur umbjóðandi okkar fram að einungis þeir sem eiga lögvarinna hagsmuna að gæta geta átt aðild að málum fyrir samkeppnisyfirvöldum, sbr. 9. gr. reglna nr. 672/1994 um málsmeðferð samkeppnisyfirvalda og almennar reglur stjórnsluréttar. Umbjóðandi okkar byggir á því að sá einn sem hefur einstaklega hagsmuni umfram aðra geti átt aðild að máli fyrir samkeppnisyfirvöldum og jafnframt að þeir hagsmunir verði að vera verulegir. Að mati umbjóðanda okkar hefur auglýsingastofan Gott fólk ekki augljóslega hagsmuni af þeim kvörtunum sem beinast gegn honum og ekki

hefur verið leitast við að sýna fram á þá hagsmuni sérstaklega, sbr. þó skýr fyrirmæli 2. mgr. 7. gr. reglna nr. 672/1994.

Samkvæmt þessu er því fram haldið af hálfu umbjóðanda okkar að kvartanir auglýsingastofunnar sem slíkar verði ekki teknar til meðferðar hjá samkeppnisyfirvöldum...

Í ljósi þessa fer sá háttur sem hafður er á rekstri málsins í bága við áðurnefndar málsmeðferðarreglur samkeppnisyfirvalda og almennar stjórnsýslureglur. Málinu ber því að vísa frá samkeppnisyfirvöldum nú þegar.“

3.

Bréf Happdrættis DAS var sent Góðu fólki til umsagnar og barst svar þeirra, dags. 5. júlí sl. Þar segir m.a.:

„Auglýsingastofan Gott fólk annast öll auglýsingamál fyrir flokkahappdrætti Happdrættis Háskóla Íslands. Mikil samkeppni ríkir á íslenskum happdrættismarkaði og í starfi sínu fyrir Happdrætti Háskóla Íslands er Góðu fólki skylt að fylgja ákvæðum og reglum samkeppnislaga.

Þessar reglur móta starfsskilyrði Góðs fólks þar sem þær marka hvaða leiðir eru heimilar í kynningarstarfi og auglýsingum. Leiki vafi á að keppinautar Happdrættis Háskóla Íslands fylgi sömu reglum í sínu auglýsingaefni hefur Gott fólk hagsmuni af því að fá úr því skorið hvað teljist eðlilegir viðskiptahættir og hvaða mörk samkeppnislög setja fyrirtækinu í starfi sínu fyrir viðskiptavinum sína.

Rangar, ófullnægjandi eða villandi upplýsingar í auglýsingum frá keppinautum geta því haft áhrif á árangur Góðs fólks í starfi sínu og skert möguleika Góðs fólks til að gefa neytendum raunsanna mynd af eiginleikum þeirrar vöru sem fyrirtækið hefur umboð til að kynna og auglýsa.

Gott fólk hefur því sannanlega hagsmuna að gæta með að óska eftir álit Samkeppnisstofnunar á þeim kærnum sem til umræðu eru...

Teljist vafi leika á að Gott fólk hafi lögvarða hagsmuni að gæta skal tekið fram að kærurnar eru settar fram í umboði Happdrættis Háskóla Íslands og með þeirra samráði og samþykki. Ef óskað er eftir verður skriflegt umboð þess efnis sent Samkeppnisstofnun.“

4.

Í ljósi þess að fram hafði komið að erindi Góðs fólks voru send í umboði Happraættis Háskóla Íslands taldi Samkeppnisstofnun að skilyrði 7. gr. reglna um málsmeðferð, nr. 672/1994, væru uppfyllt. Stofnunin sendi því málsaðilum bréf, þann 6. júlí 1999, þar sem tilkynnt var að ákveðið hefði verið að taka málin til meðferðar. Jafnframt var Happraætti DAS veittur frestur til 14. júlí með að koma að athugasemdum og skýringum í málinu.

5.

Svar barst frá Happraætti DAS, dags. 8. júlí 1999. Þar segir m.a.:

„Í tilefni af þessu erindi tekur umbjóðandi okkar fram að mannleg mistök hafi orðið til þess að umrædd auglýsing var birt í Morgunblaðinu umræddan dag en ekki ásetningur umbjóðanda okkar til að villa um fyrir viðskiptavinum sínum. Komið var í veg fyrir frekari birtingu auglýsingarinnar í öðrum dagblöðum. Umbjóðandi okkar hyggst ekki birta umrædda auglýsingu á ný eða aðrar með sambærilegu orðalagi. Er það von hans að með því sé málinu lokið.“

6.

Með bréfi, dags. 26. júlí 1999, svarar Gott fólk athugasemdum Happraættis DAS. Þar segir m.a.:

„Lögmaður Happraættis DAS viðurkennir að auglýsingin sem birtist í Morgunblaðinu 13. maí 1999 hafi verið villandi, en tekur jafnframt fram að það hafi ekki verið ásetningur að villa um fyrir neytendum. Þrátt fyrir það er mikilvægt að Samkeppnisstofnun taki afstöðu til kærunnar.

Í auglýsingunni er saman jafnað heildarfjöldi útdreginna númera og vinningshafa. Því er slegið fram að við það að dregið verði um 10 einnar milljónar kr. vinninga muni 10 aðilar örugglega fá eina milljón kr. í vinning hver! Hér er talað um fjölda útdreginna talna eins og um vinninga væri að ræða en slíkt er auðvitað mjög villandi þar sem ekki er dregið eingöngu úr seldum miðum!“

7.

Í bréfi, dags. 9. september sl., bárust athugasemdir Happraættis DAS við bréfi Góðs fólks. Þar eru fyrri athugasemdir ítrekaðar og því mótmælt að auglýsingin sé svar við nýjung Happraættis Háskóla Íslands.

Í bréfi Góðs fólks, dags. 22. september, eru fyrri rök ítrekuð og fram kemur að ásetningur Happprættis DAS sé ekki lykilatriði þessa máls.

Í bréfi Happprættis DAS, dags. 13. október sl., er ekki talin ástæða til að koma frekari sjónarmiðum á framfæri.

8.

Með bréfum, dags. 14. október 1999, tilkynnti Samkeppnisstofnun málsaðilum að gagnaöflun í máli þessu væri lokið. Jafnframt var tilkynnt að málið yrði lagt fyrir auglýsinganefnd og fund samkeppnisráðs til ákvörðunar.

III.

Álit auglýsinganefndar

Auglýsinganefnd fjallaði um mál þetta á fundi sínum, þann 18. nóvember 1999. Fund auglýsinganefndar sátu Tryggvi Axelsson, Jóhannes Gunnarsson og Sólveig Ólafsdóttir. Niðurstaða auglýsinganefndar var eftirfarandi:

„Auglýsinganefnd telur að auglýsingin gefi til kynna að öruggt sé að tíu einstaklingar fái milljón kr. í vinning. Í málgögnum hefur komið fram að í tilviki því sem hér um ræðir er dregið úr öllum miðum happprættisins, seldum jafnt sem óseldum. Þannig er ekki öruggt að tíu manns fái milljón kr. í vinning í tilvísuðum útdrætti. Með vísan til þessa telur auglýsinganefnd að orðalag auglýsingarinnar sé villandi og brjóti í bága við ákvæði 21. gr. samkeppnislaga.

Í ljósi þess að keppinautur Happprættis DAS býður upp á happprættisútdrátt þar sem dregnir eru út 10 einnar milljón kr. vinningar, aðeins úr seldum miðum, telur auglýsinganefnd að auglýsingin sé einnig ósanngjörn gagnvart keppinauti sbr. 21. gr. samkeppnislaga.“

IV. Niðurstöður

Á fundi samkeppnisráðs, þann 2. desember 1999, var ákvörðun tekin í máli þessu. Fundinn sátu Karitas Pálsdóttir, Óðinn Elísson, Ólafur Björnsson, Sigurbjörn Magnússon og Tryggvi Axelsson.

Samkeppnisráð er sammála því áliti auglýsinganefndar að auglýsing Happprættis DAS „*Tíu manns fá milljón á morgun*“ sé villandi og ósanngjörn gagnvart keppinauti. Auglýsingin brýtur því í bága við ákvæði 21. gr. samkeppnislaga nr. 8/1993 en hún hljóðar svo:

„Óheimilt er að veita rangar, ófullnægjandi eða villandi upplýsingar í auglýsingum eða með öðrum hætti eða beita öðrum slíkum viðskiptaaðferðum sem sama marki eru brenndar, enda séu upplýsingar þessar og viðskiptaaðferðir fallnar til að hafa áhrif á eftirspurn eða framboð vara, fasteigna, þjónustu eða annars þess sem haft er á boðstólum í atvinnustarfsemi sem lög þessi taka til.

Auglýsingar og aðrar viðskiptaaðferðir skulu ekki vera ósanngjarnar gagnvart keppinautum eða neytendum vegna forms þeirra eða sökum þess að skírskotað er til óviðkomandi mála.“

Með vísan til þess að Happprætti DAS hefur lýst því yfir að birting auglýsingarinnar hafi verið mistök og hún aðeins birst einu sinni telur samkeppnisráð að ekki sé nauðsyn á að beita viðurlögum 51. gr. samkeppnislaga.

V. Ákvörðunarorð:

„Auglýsing Happprættis DAS „*Tíu manns fá milljón á morgun*“ er villandi og ósanngjörn gagnvart keppinauti og brýtur í bága við ákvæði 21. gr. samkeppnislaga nr. 8/1993.“